

ЗБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МОРЕПЛАВСТВА ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Стрельцова Є. Д

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін та міжнародного права,
заслужений працівник освіти України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Розвиток та використання нових технологій у морському суднобудуванні та судновому обладнанні, інтенсифікація судноплавства, розширення світових фрахтових ринків, залучення високих інформаційних технологій в процесі диверсифікації дальності у сфері користування морем та інш. сприяє інтенсифікації процесу глобалізації, з одного боку, але з іншого — породжує і негативні наслідки, а саме: загрозу безпеки мореплавства.

Аналіз морських аварій протягом останнього десятиріччя свідчить про соціальну значущість характеру наслідків, що мають істотне значення для всього людства. Пригадаємо деякі з них. У 2002 р. у Біскайській затоці у узбережжя Іспанії зазнав аварію танкер «Престиж». В результаті аварії у море потрапило близько 80 90 тисяч тон нафти. У Керченській протоці у 2007 р. в результаті катастрофи у море вилилося більш 2 тисяч тон мазуту. У 2010 р. у Мексикансь-

ку затоку внаслідок вибуху нафтової платформи вилилося близько 5 мільйонні барелів нафти, було забруднено 1100 міль узбережжя, введено заборону на рибну ловлю та інші. Нещодавня аварія південнокорейського порому у Жовтому морі унесла життя майже 300 людей [1].

Міжнародний характер мореплавства, а також загроз, які воно поро джуг, обумовив залучення міжнародного підходу до проблеми забезпечення безпеки мореплавства, а саме розробку та застосування правових норм і стандартів які отримали закріплення в міжнародних конвенціях, а також у національній праві морських держав.

Треба підкреслити, що теоретичні дослідження проблеми міжнародної правової регламентації безпеки мореплавства, її імплементації в національні правові системи також є необхідною частиною комплексного механізму забезпечення безпеки на морі, оскільки тільки фундаментальні розробки сприяють логічному і цілеспрямованому розвитку правового регулювання в цій галузі Тому дослідження питань безпеки мореплавства представляються не тільки науково актуальними, але й мають практичне значення.

Особливе значення має створення і удосконалення роботи системи забезпечення безпеки мореплавства Україні як морської держави та її відповідності до міжнародних стандартів. Це набуває ще більшої актуальності з урахування одного із пріоритетних завдань України на міжнародній арені зближення з Європейським Союзом. В межах цього завдання наша країна має провести системні реформи, метою яких є досягнення відповідності правової системи України європейському праву з урахуванням встановлених критеріїв. Відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавств ЄС 2004 р., досягнення поставленої мети охоплює наблизення законодавств утворення відповідних інституцій та інші заходи, необхідні для ефективного право творення та правозастосування.

Таким чином, становлення морської правосуб'єктності України можливе на підставі імплементації в національну правову систему міжнародних норм і стандартів щодо забезпечення безпеки мореплавства. Можливо констатувати, що в сфері морської галузі, взагалі, та забезпечення безпеки мореплавства, зокрема, за останні 2-3 роки Україна запровадила серйозні реформи Вони пов'язані з міжнародним співробітництвом у цій сфері, встановленням і забезпеченням застосування технічних норм і стандартів, підготовки та дипломувати моряків, повноваженнями держави порту і держави прапору, прибережної держави, організацією пошуку і рятування на морі, діяльністю класифікаційних товариств і страхових компаній, імплементацією міжнародно-правових норм; і деяких інших

Отже, в 2011 року в ході реалізації адміністративної реформи, з метою розмежування функцій з управління господарською діяльністю та державного нагляду за безпекою на морському та річковому транспорті, Указами Президента" України від 06.04.2011 № 370 утворено Укрморрічінспекцію, а від 08.04.2011 № 447 затверджено Положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті (далі Укрморрічінспекція) [2].

Ця подія стала важливою для України як морської держави, адже дала можливість збільшити ефективність контрольно-наглядових заходів з гарантування безпеки на водному транспорті й мінімізувати рівень аварійності. В межах покладених на неї завдань Укрморрічінспекція зобов'язана, зокрема: реалізовувати

державну політику у сфері безпеки на морському та річковому транспорті, вносити пропозиції щодо її формування та провадження у сфері міжнародного співробітництва; брати участь у діяльності міжнародних організацій та забезпечувати виконання зобов'язань, що випливають з членства в таких організаціях; брати участь у розробці міжнародних договорів; тощо.

Як результат ефективного функціонування Укрморічінспекції України, у 2012 році загальна кількість аварійних подій на морському та річковому транспорті (включаючи маломірний флот) знизилася на третину: з 72 аварійних подій 2011 року до 50 подій 2012 року. У минулому році теж спостерігалось зменшення кількості аварійних подій до 40, тобто на 20 %. Тенденцію до зниження (на 16 %) відмічено й у 1 кварталі цього року (5 аварійних подій 2014 року проти 6 у минулому) [3].

Торік, з метою вдосконалення функціонування державної системи забезпечення безпеки на морському та річковому транспорті затверджено Галузеву програму забезпечення безпеки судноплавства на 2014-2018 роки та План заходів з її виконання. Одним з основних напрямків Програми є забезпечення безпеки мореплавства з урахуванням міжнародних правил і стандартів, зокрема: вдосконалення існуючої системи управління сферою забезпечення безпеки мореплавства з метою приведення у відповідність із вимогами міжнародних конвенцій; розробка, вдосконалення та розвиток нормативної бази з питань безпеки судноплавства та приведення її у відповідність з міжнародними вимогами; вдосконалення системи державного і технічного нагляду за виконанням вимог міжнародних договорів та законодавства України, правил безпеки судноплавства на суднах, у судноплавних компаніях, морських і річкових портах, територіальному морі і на внутрішніх водних шляхах України; та інш. [4].

На думку фахівців, виконання Програми дасть змогу, поряд з іншим, привести нормативно-правову базу з питань безпеки судноплавства у відповідність до вимог міжнародного права, забезпечити впровадження міжнародних стандартів у законодавство України; привести берегові системи технічного та інформаційного забезпечення безпеки судноплавства України у відповідність до міжнародних вимог; здійснити навігаційно-гідрографічне забезпечення судноплавства згідно з міжнародними вимогами.

Крім того, розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо підвищення розмірів стягнення за порушення законодавства з безпеки на морському та річковому транспорті», яким пропонується підвищити відповідальність за порушення правил безпеки на морському та річковому транспорті [5].

З липня 2013 року України вийшла з «чорного списку» Паризького Меморандуму про взаєморозуміння з питань контролю суден державою порту. На сьогоднішній день кількість претензій до України з боку контролюючих морських адміністрацій європейських держав щодо технічного стану суден та їх устаткування істотно зменшилася. Крім того, показники України щодо перевірок суден під іноземними прапорами в наших портах одні з найвищих і в Чорноморському регіоні. Отже, торік Укрморічінспекція перевірила понад дві тисячі іноземних суден. Це відомство також ініціювало та підготувало зміни до Правил контролю суден з метою гарантування безпеки мореплавства. Вони стосуються встановлення кваліфікаційних вимог до інспекторів контролю суден

державою порту, затвердження зразка посвідчення такого інспектора, порядку взаємодії між інспекторами обох підрозділів. Усе це робиться задля того, щоб підвищити якість державного нагляду з боку Укрморречінспекції за відповідністю суден, що заходять в українські порти, міжнародним і національним вимогам у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

Висновок. Зближення та поступово приведення українського законодавства у сфері забезпечення безпеки мореплавства до загальновизнаних міжнародних стандартів, розробка нових законів у цій сфері, проведення заходів щодо реалізації цих правових норм та правилу щоденну практику є необхідним практичним кроком на шляху вдосконалення вітчизняного законодавства в сфері забезпечення безпеки мореплавства.

Література:

1. Кушение парома в Желтом море. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://russian.rt.com/article/28800> Керченский пролив: трагедия не должна повториться. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tbu.com.ua?articles/kerchenskii_proliv_tragediia_ne_doljna_po_vtoritsia.html
2. Про положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті: Указ Президента України № 470/2013 від 02.09.2013 р [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447/2011>
3. Укрморречінспекция начала регистрацию судов и выдачу лицензий. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://fakty.ua/n-evvs/63348-ukroini-rechinspekciya-nachala-registraciju-sudov-i-vydachu-licenzij>
4. Про затвердження галузевої Програми забезпечення безпеки судноплавства на 2014-2018 рр.: Наказ Міністерства інфраструктури України № 426 від 26.06.2013 р. — [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.mtu.gov.ua?uk/mtzu_decrees/34978.html
5. Див. текст законопроекту на сайті <http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6?id=&pid069=178&Ses=0&Sk1=>